

[REDACTED]

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 318 75 45
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 318 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

D. 597000555

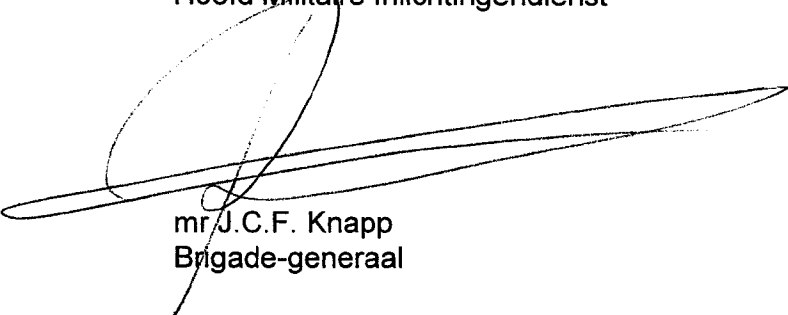
31 januari 1997

Onderwerp

Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 05/97)

1. Hierbij doe ik u toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalig Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen

-1-

Bezoekadres

Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer

(070) 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. D1697000555

d.d. 31 januari 1997

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coordinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. Kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

DCBC, t.a.v. H-Dienstploeg (als hard copy & op schijf)

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
H-AMID/KL
H-AMID/KM
H-AMID/KLu
HBSA
HBMA
MID-cel
ARCHIEF

[REDACTED]
[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

05/97

(Afgesloten 311200 JAN 1997)

Conclusie/voorzicht

Er is sprake van groeiende verdeeldheid tussen de Bosnische Moslims en Kroaten op politiek/etnisch, militair en financieel gebied. Verwacht wordt dat deze verdeeldheid ook in de toekomst een vruchtbare samenwerking onmogelijk zal maken.

Er moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat na de verkiezingen in oost-Slavonië een aantal Serviërs uit dat gebied zal vluchten naar Bosnisch-Servische gebieden. Zij zullen naar verwachting worden gehuisvest in voormalige Moslim-woningen en derhalve als eersten betrokken worden bij een conflict indien de oorspronkelijke bewoners terugkeren. Bovendien zullen de autoriteiten proberen voor deze Serviërs stemrecht te verwerven, hetgeen eveneens op grote problemen zal stuiten bij de Moslims.

De recente arrestaties en incidenten in Kosovo kunnen de aanzet zijn voor een geweldsspiraal, maar deze zal allereerst gezocht worden door de etnische Albanen en niet door de Servische autoriteiten.

BOSNIË-HERZEGOVINA

Alagic als opvolger Dudakovic?

Er zijn aanwijzingen dat de burgemeester van Sanski Most, Alagic, in aanmerking komt als opvolger van de voormalige bevelhebber van het Bosnische Vijfde Korps, Dudakovic. Laatstgenoemde zal op korte termijn een nieuwe functie overnemen in Sarajevo. Het is nog niet zeker wat die functie zal zijn, maar het vermoeden bestaat dat Dudakovic in de toekomst in sterke mate betrokken zal zijn bij de formulering van het Bosnische defensie-beleid, mogelijk als CGS/oppperbevelhebber of als militair adviseur van de president. De benoeming van Alagic als nieuwe bevelhebber van het Vijfde Korps ligt voor de hand, gezien het feit dat hij tot voor kort een generaalsfunctie in de Bosnische strijdkrachten (ARBiH) bekleedde. Zowel Alagic als Dudakovic hebben, ook in het recente verleden nog, gezinspeeld op nieuwe strijd tegen de Bosnische Serviërs en op de "bevrijding" van momenteel door dezen gedomineerd gebied. Indien bovenvermelde aanwijzingen op waarheid berusten, zou dat inhouden dat de door Dudakovic/Alagic voorgestane lijn de ARBiH-top ook in de voorzienbare toekomst zal domineren. Mede gezien het feit dat beide functionarissen lid zijn van de belangrijkste Moslim-partij SDA, wordt aangenomen dat deze opstelling de goedkeuring van deze partij heeft. Hoewel er het afgelopen jaar op aandringen van de internationale gemeenschap, met name de VS, een formele scheiding is aangebracht van staats- en partijfuncties, zal in de praktijk sprake zijn van belangrijke SDA-invloed op de ARBiH-top.

Bosnische Kroaat blijft president MKF

Het afgelopen weekeinde hebben de SDA en haar Bosnisch-Kroatische tegenhanger, de HDZ, overeenstemming bereikt over de kandidaten voor het presidentschap en vice-presidentschap van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF). De voormalige minister van Defensie van de MKF, Soljic (Kroaat), zal de vroegere president Zubak (eveneens Kroaat) aflossen. Vice-president blijft de Moslim Ganic. Hoewel de Moslims numeriek de grootste groepering in de Federatie zijn, bleven de Kroaten vasthouden aan hun eis dat zij de president mogen benoemen. Deze controversie, waarin de Kroaten uiting bleven geven aan hun vrees door de Moslims gedomineerd te worden, is illustratief voor het wantrouwen dat tussen beide bevolkingsgroepen heerst. De HDZ had zelfs gedreigd met een boycot van het MKF-parlement zo lang de problemen niet waren opgelost. Tegen die achtergrond zal het feit dat de Moslims uiteindelijk hebben moeten

[REDACTED]

toegeven aan de Kroatische eis, als een bittere pil worden beschouwd. Bovendien zal de persoon van Soljic voor enige wrijving zorgen. Toen de Amerikaanse regering medio vorig jaar aandrang op het ontslag van plv minister van Defensie Cengic (Moslim) in verband met diens betrekkingen met Iran, eisten de Bosnische Moslims ook het aftreden van Cengic's superieur Soljic. Diens "promotie" tot president van de MKF zal door tenminste een aantal Bosnische Moslims als een provocatie worden beschouwd die het onderlinge wantrouwen nog verder zal doen groeien.

Financiële tegenstellingen tussen Moslims en Kroaten

Ganic heeft zich uitgesproken vóór een officieel onderzoek tegen de minister van Financiën van de MKF, Bilandzija (Kroaat), die tevens vice-premier van de MKF-regering is. Aanleiding zou het feit zijn dat Bilandzija, in weerwil van gemaakte afspraken, ontheffing van invoerrechten zou hebben verleend aan een (Kroatische!) firma en daardoor miljoenen DM aan de Federatie zou hebben onthouden. Om die reden had de premier van de MKF, Bicakcic, al aangedrongen op het ontslag van Bilandzija. Deze controversale levert niet alleen een nieuwe indicatie van de tegenstellingen tussen Moslims en Kroaten, die in de praktijk vooral samenwerken in het kader van de MKF, omdat de internationale gemeenschap daarop aandringt. Zij onderstreept echter ook dat aan de tegenstellingen tussen beide volkeren ook een financieel/economisch conflict ten grondslag ligt. Naast het feit dat de Kroaten vrezen in politiek opzicht door de Moslims te worden gedomineerd, vrezen zij ook dat intensivering van de samenwerking met de Moslims ten koste zal gaan van hun levenspeil. Zo verdient een militair in de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten (HVO) een veelvoud van zijn tegenhanger in de ARBiH. Ook dragen de Kroatische autoriteiten, die (met name in het zuiden van het land) de grensstreek van Bosnië-Herzegovina beheersen, in de meeste gevallen hun inkomsten uit in- en uitvoer niet af aan de Federatie, maar behouden deze voor eigen gebruik. Een zelfde probleem speelt op kanton-niveau; zo hebben de Kroatische autoriteiten in het Neretva-kanton een "eigen", van de Moslims onafhankelijke, rekening voor belastinggelden, omdat de belastingen in de "Kroatische" gebieden veel meer opbrengen dan die welke onder de Moslims worden geheven. Waar de hogere inkomsten van de Kroaten hun oorsprong vinden is niet duidelijk, maar het lijkt weinig twijfel dat deze voor een deel afkomstig zijn uit Zagreb en via Kroatië uit de Kroatische diaspora in met name westerse landen. Verwacht wordt dat de onderlinge problemen eerder zullen groeien dan afnemen en de betrekkingen tussen beide volkeren in de "Federatie" onder druk zullen blijven zetten.

MKF-krijgsmacht mogelijk geoefend in Kroatië

Naar verluidt heeft de Kroatische regering aangeboden om eenheden van de strijdkrachten van de MKF te laten trainen op oefenterreinen in Kroatië. Daarbij werd gewezen op de goede outillage en de ervaring van de Kroatische strijdkrachten (HV). Met dit aanbod beoogt de Kroatische regering vermoedelijk een driedelig doel. Allereerst wil zij haar positieve opstelling ten aanzien van de (militaire) samenwerking met de Bosnische Moslims illustreren. Dit is opmerkelijk, omdat op politiek, en ook op militair, gebied de samenwerking moeizaam verloopt, waarbij de weerstand vooral van Kroatische zijde komt en zeker niet wordt ontmoedigd door de Kroatische regering. Tegen die achtergrond zal het Kroatische aanbod vooral politiek-propagandistische achtergrond hebben. Een tweede doel van de Kroatische regering is vermoedelijk om de clandestiene militaire betrokkenheid van HV-adviseurs bij de HVO, die haaks staat op het akkoord van "Dayton", van een dekmantel te voorzien en mogelijk zelfs een schijn van legitimiteit te verlenen. Ten derde wil men wellicht een tegenwicht bieden voor het feit dat veel buitenlandse opleiding van MKF-eenheden plaatsvindt in Turkije, zoals ook een opmerkelijk deel van de wapenleveranties aan de MKF-strijdkrachten plaatsvindt uit islamitische landen. De Kroaten vrezen dat beide elementen in de praktijk vooral ten goede zullen komen aan het Moslim-deel van de MKF-strijdkrachten. Kennelijk willen zij daartegen een tegenwicht bieden. Tegen die achtergrond is het verre van uitgesloten dat de Bosnische (Moslim-)eenheden het aanbod van Kroatië, dat wordt gepresenteerd als een poging de betrekkingen te verbeteren, in de praktijk zullen zien als een gebaar van wantrouwen.

Prlic in Zagreb ontvangen door Granic

De Bosnische minister van Buitenlandse Zaken, Prlic, is op 24 januari door zijn Kroatische ambtgenoot Granic ontvangen. Het doel van de ontmoeting was "de problemen tussen de Moslims en Bosnische Kroaten op te lossen". Opmerkelijk is het feit dat Prlic, zelf een etnische Kroaat, geen enkele Moslim in zijn gevolg had, hetgeen bij de uitvoering van zijn voornemen voor de hand zou hebben gelegen. Gezien de nauwe betrekkingen van de Bosnische Kroaten met de regering in Zagreb en de wrijvingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims bestaat het vermoeden dat de Kroaten proberen hun eigen belangen te behartigen, terwijl zij dit presenteren als een Bosnische aangelegenheid.

Kroaten aanwezig bij bijeenkomst Bosnische HDZ

Drie vice-presidenten van de Kroatische HDZ zijn op 26 januari aanwezig geweest bij een zitting van de gelijknamige Bosnisch-Kroatische zusterpartij. Het betrof Susak (Kroatisch minister van Defensie), Pasalic (adviseur van de Kroatische president Tudjman) en Milas (Kroatisch Nationaal Zegelbewaarder). De zitting vond plaats in Orasje in het noord-Bosnische Sava-dal. De sessie behandelde onder andere het functioneren van de autoriteiten in de MKF, de komende gemeenteraadsverkiezingen en de conclusies van het HDZ-presidium van 18 januari, waar is besloten tot herinrichting van de Bosnisch-Kroatische "staat" Herceg-Bosna. Een dergelijke bijeenkomst benadrukt de nauwe banden van Bosnisch-Kroatische staats- en partijfunctionarissen met hun Kroatische ambtgenoten. Meldingen als deze illustreren in welke mate de Bosnisch-Kroatische politieke opstelling wordt bepaald in Zagreb. Daarbij is ook de plaats van handeling illustratief voor de opstelling van de Kroaten: zij hechten groot belang aan Orasje, omdat dit één van de Kroatische enclaves in de Posavina-corridor is die de Kroaten willen omvormen tot een Kroatische gemeente. Dergelijke ontwikkelingen zullen de Bosnische Moslims zeker niet beschouwen als een vertrouwenwekkende maatregel.

Discriminatie tegen Moslims in parlement RS

Eén van de Moslims die vorig jaar is gekozen in het parlement van de Bosnisch-Servische Republiek (RS), heeft geklaagd dat hij nog steeds geen volwaardig lid is van dat parlement. Omdat hij en de andere Moslims nog geen eed hebben afgelegd, hebben zij geen stemrecht in het parlement. Bovendien worden voorstellen voor de agenda die door de Moslims worden ingediend, door het voorzitterschap genegeerd. De betreffende Moslims (die voornamelijk zijn gekozen op grond van stemmen per post) weigerden aanvankelijk de eed af te leggen, omdat daarin een verwijzing naar het orthodoxe geloof was opgenomen. Ook zal een eed van trouw aan de RS bij sommigen op bezwaren zijn gestuit. De indruk bestaat nu dat de RS-autoriteiten een oplossing van deze kwestie bewust traineren om daardoor de invloed van Moslims in het parlement, en daarmee in de gehele RS te minimaliseren. Dit vormt een nieuwe indicatie dat zij in de praktijk nog steeds niet bereid zijn constructief met de Moslims samen te werken en de (uitsluitend "Servische") RS willen laten prevaleren boven de gezamenlijke Bosnische instellingen. Daardoor zal de compromisbereidheid aan Moslim-zijde ook zeker niet toenemen en zijn nieuwe politieke conflicten te verwachten.

Nog animositeit onder VRS

Op 27 januari heeft de presidente van de RS, Plavsic, in Banja Luka een afscheidsreceptie georganiseerd voor de 17 generaals van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) die eind vorig jaar werden bedankt voor hun diensten. Zij prees de betrokken generaals voor hun inzet en patriottisme. Veel hoog geplaatste politieke leiders woonden de receptie bij, maar het gros van de gepensioneerde generaals liet verstek gaan. Zo ontbraken de voormalige Chefs Staf en hun plaatsvervangers Milovanovic, Gvero en Tolimir en een aantal voormalige Korpscommandanten. De vroegere legerleider Mladic was niet uitgenodigd. Uit deze melding blijkt dat in ieder geval de betrokken militairen nog steeds geïrriteerd zijn door de manier waarop zij door Plavsic aan de kant zijn gezet. Hoewel zij vervangen zijn door regeringsgetrouwe militairen, is het vrijwel onvermijdelijk dat dergelijke ressentimenten ook in andere gelederen van de VRS heersen. Dit kan, in samenhang met het gemis aan militaire ervaring dat ook een gevolg is van de ontslaggolf, de inzetbaarheid van de VRS aantasten. Hoewel Plavsic met deze bijeenkomst haar dominantie over de VRS heeft willen bewijzen, is zij daar maar ten dele in geslaagd.

Meer Kroatische Serviërs naar Bosnië?

De (Servische) burgemeester van Derventa, die tevens lid is van het parlement van de RS, heeft verklaard dat het, in weerwil van officiële verklaringen, een "open geheim" is dat na de verkiezingen in Kroatië een groot aantal Serviërs uit oost-Slavonië zal vluchten naar de RS. Hij stelde dat met name Derventa en omstreken vele van dergelijke vluchtelingen zal moeten herbergen. Het is inderdaad niet uitgesloten dat deze voorspelling juist is. Een groot aantal Serviërs uit oost-Slavonië (in vele gevallen vluchtelingen uit andere delen van de voormalige Krajina) zal weinig vertrouwen hebben in het herstel van het Kroatische gezag over dat gebied, zeker gezien de vele gevallen van discriminatie jegens Serviërs in de gebieden die sinds vorig jaar onder Kroatisch gezag staan. Gezien het feit dat Joegoslavië nauwelijks nog vluchtelingen wil of kan opnemen, is hun enige vluchtweg naar Bosnië-Herzegovina. Het is te verwachten dat de Servische autoriteiten aldaar hen vooral zal willen vestigen in die gebieden die uit strategische overwegingen van belang zijn en waar oorspronkelijke Moslim-bewoners willen terugkeren. Derventa, aan de westkant van de Posavina-corridor, zou in dat geval één der mogelijkheden zijn. Het is in ieder geval verre van uitgesloten dat

[REDACTED]

juist de Serviërs uit oost-Slavonië geconfronteerd zullen worden met incidenten in verband met de terugkeer van Moslims naar hun oorspronkelijke, nu onder Servische controle staande woonplaatsen. Bovendien is denkbaar dat er problemen zullen ontstaan wanneer de Bosnisch-Servische autoriteiten erop zullen aandringen dat de Serviërs uit Kroatië, nieuwe vluchtelingen zowel als personen die reeds geruime tijd in Bosnië verblijven, het stemrecht zal worden toegekend. Dit zal op bezwaren stuiten van de kant van de Moslims, die van mening zullen zijn dat dit haaks staat op het in "Dayton" nagestreefde herstel van de etnische verhoudingen van 1991.

Kroatië

Kroatië vestigt 8.000 Kroatische vluchtelingen in Knin.

Kroatische autoriteiten hebben bekendgemaakt 8.000 etnisch-Kroatische vluchtelingen uit Vojvodina en diverse delen van Bosnië-Herzegovina in de voormalige "hoofdstad" van de Kroatisch-Servische gebieden, Knin, te hebben gevestigd. Met deze maatregelen willen de Kroaten een etnisch "zuiver" Kroatië dichterbij brengen en de terugkeer van Servische bewoners naar dit gebied voorkomen. Zonder enige twijfel zullen de betreffende Kroaten, hoewel zij vermoedelijk pas kort het Kroatische staatsburgerschap hebben verworven, op snellere wijze stemrecht verkrijgen dan de Kroatische Serviërs in oost-Slavonië. Het zal in de meeste gevallen aanhangers van de (Bosnisch-Kroatische én Kroatische) regeringspartij HDZ betreffen, die president Tudjman in die verkiezingen aan de zo gewenste overwinning kunnen helpen. De maatregel is in zoverre opmerkelijk dat de Kroatische autoriteiten in Bosnië-Herzegovina juist vaak protesteren tegen dergelijke herhuisvestingspraktijken. De melding is ook interessant, omdat zij kan worden gezien als een bevestiging van eerdere meldingen dat Kroaten uit de enclaves in centraal-Bosnië (Vitez, Busovaca, Kiseljak) zich bezonnen op herhuisvesting in Knin. Dit werd destijds gezien als een indicatie dat de Bosnisch-Kroatische machthebbers uiteindelijk bereid zouden zijn deze enclaves op te geven, indien de spanningen met de Bosnische Moslims verder zouden oplopen.

JOEGOSLAVIË

Tegenmaatregelen Servische politie in Kosovo

Het Servische ministerie van Binnenlandse Zaken heeft op 27 januari bekendgemaakt diverse leiders van de Kosovo Liberation Army (UCK) te hebben gearresteerd, waaronder Avni Klinaku. Klinaku zou sinds 1991 de leider van de UCK zijn en sinds 1993 voortvluchtig. De Democratische Liga van Kosovo (LDK, partij van de "officiële" president van Kosovo Rugova) heeft bovendien bekendgemaakt dat de Servische politie grootscheepse arrestaties heeft verricht in diverse plaatsen in Kosovo. Het zou hier gaan om leden van de LDK en leden van de belangrijkste mensenrechten beweging in Kosovo, de Raad voor de Verdediging van Mensenrechten en Vrijheid (KMLDNj). Het Servische optreden is vermoedelijk een reactie op de intensivering van de bomaanslagen tegen de Servische onderdrukking door (vermoedelijk) het UCK van de afgelopen weken. Zoals reeds eerder gemeld, hangt deze intensivering samen met de richtingstrijd die onder de etnische Albanen heerst. Naast personen die het passieve verzet tegen de Servische overheersing dat tot op heden door Rugova wordt voorgestaan, zijn er ook stromingen die een intensivering van het gewelddadige verzet voorstaan, maar ook stromingen die een dialoog met de Servische autoriteiten bepleiten. Te verwachten valt dat deze richtingstrijd in een stroomversnelling zal raken als er een spiraalbeweging van vermeerdere repressie en verheviging van het gewapende verzet gaat plaatsvinden. Overigens lijkt het zowel bij de tot op heden gepleegde aanslagen als bij de Servische tegenmaatregelen nog steeds om relatief geïsoleerde incidenten te gaan. Er is in ieder geval nog geen reden om aan te nemen dat de voorspelling van de Servische oppositieleider Draskovic, dat het Servische bewind in een verharding van de onderdrukking in Kosovo een "uitlaatklep" voor de politieke spanningen in Belgrado zal zoeken, op waarheid berust.